

Nåd vare med er och frid från Gud, vår Far, och Herren Jesus Kristus!

Bön:

Jesus, öppna du vårt öra,
när vi kommer för att höra
vad i dag du till oss säger
om allt som i dig vi äger!
Lär oss dina bud och rätter,
som du här framför oss sätter!
Och när vi ditt ord fått höra,
hjälp oss att därefter göra!
Amen.

Dagens tema, *Rättfärdighet och barmhärtighet*, återspeglas bra i evangelietexten (Joh 8) om hur Jesus förhöll sig till anklagelserna mot kvinnan som hade gripits på bar gärning under äktenskapsbrott. Guds lag står fast, men mitt i lagens skärpa står det lysande evangeliet om nåd och förlåtelse, som ger kraft till ett nytt liv i tjänst för Guds rike.

Vi ska inte fördjupa oss i evangelietexten i dag, utan vi ska begrunda episteltexten, som utgör en svidande lagpredikan över det hårda människohjärtat. Men vi ska också se hur Gud förbarmar sig över syndaren, precis som Jesus gjorde med den fallna kvinnan. Vi läser texten från Rom 2:1–11:

1 Därför är du utan ursäkt, du människa, vem du än är som dömer. När du dömer en annan fördömer du dig själv, eftersom du som dömer handlar på samma sätt. 2 Vi vet att Guds dom med rätta drabbar dem som handlar så. 3 Men menar du att du ska komma undan Guds dom, du människa som dömer dem som handlar så och själv gör samma sak?

4 Eller föraktar du hans rika godhet, mildhet och tålmod? Förstår du inte att Guds godhet vill föra dig till omvändelse? 5 Med ditt hårda och envisa hjärta samlar du på dig vrede till vredens dag, då Guds rättfärdiga dom ska uppenbaras. 6 Han ska löna var och en efter hans gärningar: 7 evigt liv åt dem som uthålligt gör det goda och söker härlighet, ära och odödlighet, 8 men vrede och straff åt dem som söker sitt eget och inte följer sanningen utan orättfärdigheten. 9 Nöd och ångest över varje människas själ som gör det onda, juden först men ock-

så greken, 10 men härlighet, ära och frid åt var och en som gör det goda, juden först men också greken, 11 för Gud är inte partisk.

Herre, helga oss i sanningen. Ditt ord är sanning. Amen.

Vi hajar kanske till inför de stränga orden här. Vi har ju lärt oss i katekesen, att vi blir frälsta genom Jesu Kristi ställföreträdande försoning. Det var inte med guld eller silver som vi blev friköpta från synden, döden och djävulens våld, utan med hans heliga och dyra blod, skriver också Petrus (1 Pet 1:18f). Utan Jesus är vi förtappade och fördömda. Vi vet av klara bibelord, att vi blir frälsta av nåd, utan gärningar som vi själva har gjort. Hur kan det då komma sig, att Paulus här skriver att Gud ger evigt liv åt dem som uthålligt gör det goda, men straffar dem i vrede som inte lyder sanningen, utan lyder orättfärdigheten? Är det då i alla fall det som vi gör som är grunden för vår frälsning?

Här måste vi klargöra att Bibeln har två grundläror: *lag och evangelium*. De båda kan verka som varandras motsatser. De måste båda läras klart, och de måste hållas åtskilda från varandra utan sammanblandning, för annars hamnar vi i problem. Och det är inte lätt. Martin Luther sa att det här är så svårt, att den som rätt kan skilja mellan lag och evangelium med rätta kan anses som en teologie doktor.

Ska vi då alls våga ge oss i kast med uppgiften att skilja mellan lag och evangelium, om det är så svårt? Ja, det hör till de kristna grundsanningarna, så vi kan inte låta bli att försöka. Men för att kunna göra det rätt behöver vi den helige Andes undervisning. Därför ber vi att han ska öppna Ordet för oss.

Vidare och snävare mening

Vi ska först se på hur orden lag och evangelium kan användas och definieras. Båda orden kan användas i en vidare och en snävare betydelse. Låt oss först se på lagen.

Lag kan avse Guds undervisning i allmänhet. Så används ordet t.ex. i Ps 1:1–2, där Folkbi-

beln har "undervisning" där det tidigare stod "lag":

*Salig är den som inte följer de gudlösas råd,
som inte går in på syndares väg och sitter
bland föraktare,
utan har sin glädje i Herrens undervisning
och begrundar hans ord både dag och natt.*

Den undervisning som avses här är Mose lag, toran. Den innehåller Guds välsignelsebringande undervisning om allt som Gudsfolket i GT behövde för att leva ett välsignat liv i Guds gemenskap.

I snävare mening avser lagen *det som Gud talar om oss och vad vi ska göra*. Då är det fråga om krav, hotelser och varningar, men också om vägledning hur vi ska leva enligt Guds vilja. Det tydligaste uttrycket för Guds vilja finns i de tio budorden, som kort och koncist säger: "Du ska" och "Du ska inte".

På motsvarande sätt kan ordet *evangelium* stå för allt Guds ord. När Jesus befäller sina lärjungar att predika evangelium för allt skapat, avser han att de ska predika allt vad han har befallt och lärt.

Men evangelium i snävare mening talar om *vem Gud är och vad han har gjort och fortfarande gör för vår frälsning*. Vi har evangeliet i en koncentrerad form i trosbekännelsen, där vi lär känna Guds verk i skapelsen, i frälsningen och i helgelsen.

En enkel regel att skilja på lag och evangelium är alltså att lagen talar om oss och vad vi ska göra, medan evangeliet visar på Guds verk för oss.

Lagens dom

Vi ska nu se på vår text i ljuset av den här åtskillnaden. Texten hänvisar bakåt till det som sagts i Rom 1. Där talar Paulus om hur Guds vrede uppenbaras över orättfärdigheten hos människor. I tre steg beskriver han hur människorna övergav den naturliga kunskapen om Gud och därför priggavs till alla slags skändligheter. Det grundar sig på att människorna inte gav Gud den ära som tillkommer honom, utan de vände sin blick mot sig själva i stället för att ära Gud. Ett viktigt ordpar är *skam* och *ära*. I stället för att ära Gud, berömma honom,

sökte människor ära i sig själva, de berömde sig själva. Det engelska ordet för beröm eller stolthet är *pride*.

Grundfelet är alltså att ogudaktiga människor fäster blicken vid sig själva, och ger sig själva äran, de har sin stolhet i sig själva. Då säger Gud: OK, låt oss då se vad ni människor kan klara av. Vi ska se vad er berömmelse är, och vad gott som kommer av det ni själva gör.

Så låter Gud domen gå över ogudaktigheten, där mörkret har ersatt ljuset, där dårskapen har ersatt förståndet, där sanningen har bytts ut mot lögnen. Aposteln visar hur människorna i sin dårskap och förvillelse har börjat dyrka det skapade i stället för Skaparen och därmed blivit utlämnade till skamliga lidelser. De har blivit uppfyllda av all slags orättfärdighet, och gör sådant helt öppet, utan att skämmas, och de godkänner också att andra gör så.

Innan vi kommer in i andra kapitlet, i vår text, har vi hederliga människor redan hunnit bli stolta. Vi tycker att vi klarar oss rätt så bra. De där människorna, som lever i otukt, som lever som gifta utan att vara det, de som godkänner homoförhållanden, dem kan Gud gärna döma. Men vi har väl inget som skulle falla under domen, menar vi kanske.

Men där tar vi fel. För när Gud låter lagens spegel visa oss hurudana vi är, då kommer ingen undan.

Därför är du utan ursäkt, du människa, vem du än är som dömer. När du dömer en annan fördömer du dig själv, eftersom du som dömer handlar på samma sätt.

Om vi en gång har blicken fäst vid oss själva, då ska vi också avslöjas i vårt innersta. Och då återstår inget beröm, utan då ser vi att vi gör likadant. Inför Guds heliga lag finns det ingen som kan skryta.

Men menar du att du ska komma undan Guds dom, du människa som dömer dem som handlar så och själv gör samma sak?

Det är nu som Guds lag talar om vad vi kan vänta oss, om vi lever enligt lagens måttstock. Då använder Gud lagen för att belöna oss enligt lagen. Gör du uthålligt det goda, så ska Gud belöna dig med härlighet, ära och evigt liv, men gör du inte det som lagen kräver, utan

söker ditt eget bästa och inte lyder sanningen, då kommer lagen att helt konsekvent straffa dig med vrede och dom. Då är följden nöd och ångest, och då är det ingen skillnad om du är jude eller grek, dvs. det görs ingen skillnad på medlemmar av ett folk som har getts förmånen att vara utvalda av Gud genom Abraham, eller dem som inte tillhör detta folk.

På samma sätt är det ingen skillnad om vi har fått förmånen att födas och växa upp i ett folk som är kristet, eller om vi tillhör ett hedniskt folk som inte har lärt känna Gud. Om vi lever för oss själva och försöker vinna ära inför Gud genom våra ansträngningar ska vi bedömas enligt samma måttstock. Då är det som lagen som gäller. Om vi gör det som lagen säger, då belönas vi på samma sätt oberoende av vår härkomst.

När Paulus i Rom 3 går till den slutliga uppgörelsen med lagrättfärdigheten återstår ingen skillnad längre. Han visar att alla människor är under samma dom. Det finns ingen rättfärdig, det finns inte ens någon som söker Gud. Alla har avfallit. Alla är odugliga. Alla saknar berömmelsen inför Gud.

Så här sammanfattar Paulus lagens uppgift (Rom 3:19–20):

Men vi vet att allt som lagen säger är riktat till dem som står under lagen, för att varje mun ska tystas och hela världen stå skyldig inför Gud. Ingen människa förklaras rättfärdig inför honom genom laggärningar. Vad som ges genom lagen är insikt om synd.

Lagens väg till himlen är stängd. Det går inte att brösta sig inför Gud och påstå att vi har hållit lagen. Vi får lov att rikta blicken någon annanstans än på oss själva. Vi måste se på Jesus. Det gör vi genom att fortsätta att läsa Romarbrevet. Nu kommer vi in i evangeliet, vad Gud har gjort för oss i Jesus (3:21–24):

Men nu har det uppenbarats en rättfärdighet från Gud utan lag, en som lagen och profeterna vittnar om, en rättfärdighet från Gud genom tro på Jesus Kristus för alla som tror. Här finns ingen skillnad. Alla har syndat och saknar härligheten från Gud, och de förklaras rättfärdiga som en gåva, av hans nåd, därför att de är friköpta av Kristus Jesus.

Evangelium

Här börjar aposteln tala om den andra vägen. Här lyfter han vår blick till att se vad Gud har gjort, i honom som lagen och profeterna vittnar om: Eftersom ingen kunde göra sig helig inför Gud genom det som vi själva har gjort, så måste vi få hjälp utifrån, ovanifrån, från himlen. Vi som själva saknar härligheten från Gud, vi får den härligheten utan att ha förtjänat det, av nåd. Det är väldiga ord som står här: *därför att de är friköpta av Kristus Jesus.*

Det är en annan som har gjort det! Se på honom! Vänd din blick bort från dig själv och se vad han har gjort! Det räknas som ditt!

Där är evangelium i ett nötskal. Blicken är inte längre på oss själva, på våra försök, våra ansträngningar. Blicken vilar på Jesus.

Och då vi ser på Jesus och lär känna honom, då ser vi att han har gjort allt det som lagen krävde. Och mer än så: han har lidit straffet för alla våra synder, då han dog för oss på korset. Där drabbades han av Guds straff för att vi inte har kunnat uppfylla lagen. Och det gäller alla människor, utan åtskillnad.

Vilken befrielse! Nu behöver vi inte jämföra oss med andra, inte leva i ovisshet om vi har gjort tillräckligt, om vi varit tillräckligt fromma, tillräckligt ivriga, tillräckligt ärliga. Det handlar i stället om att vi får ta emot den tjänst som Jesus har skaffat oss, och alla människor, oberoende av om vi hör till det judiska egendomsfolket eller är hedniska greker. Nu är vi alla lika, nu är ingen åtskillnad. Alla får vi höra till detta folk som har Jesus till Herre.

Det här är verkligen godhet i högsta potens! Det är den godheten som Gud visar oss för att föra oss till omvändelse, till att inse att vi inte kan skaffa oss evigt liv genom det vi själva gör, utan vänder oss till honom.

Slutord

Dagens tema är *Rättfärdighet och barmhärtighet*. Vi har sett att vi inte håller måttet inför Guds heliga lag. Det enda som håller måttet är Jesu rättfärdiga liv i vårt ställe, då han levde utan synd. Den rättfärdigheten gav han oss då han i stället tog på sig vår orättfärdighet och led straffet för den. Den rättfärdigheten gav

han till kvinnan som med rätta var anklagad för synd, och han gav henne kraft till ett nytt liv: Gå, och synda nu inte mer!

Gud har visat oss barmhärtighet, trots att vi inte var värda det. Därför vill han att vi också ska visa varandra barmhärtighet. Det gör vi inte genom att se mellan fingrarna med synd, utan genom att visa människor på Jesus. Det kan vi alla göra, med våra vänner och grannar, och det gör vi också genom att ta dem med till gudstjänsten där Guds ord predikas.

Och samtidigt vill vi också göra våra medmänniskor väl och hjälpa dem till ett gott liv. Genom att se på Jesus kan vi förändras och få tålamod och kärlek för att föra människor till omvändelse. Må Gud hjälpa oss till det.

Bön: Lovad vare du Gud, och välsignad i evighet, som med ditt ord tröstar, lär, förmanar och varnar oss. Låt din Helige Ande stadfästa Ordet i våra hjärtan, så att vi inte blir glömska hörare, utan dagligen växer till i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och blir saliga genom Jesus Kristus, vår Herre.